

זמני כניסת ויציאת השבת לפי אופק ירושלים ומעלה אדומים:

הדלקת נרות 18:36
צאת השבת 19:50
ר"ת 20:29

שיר ליום השבת

סיפר הגאון הרב יעקב גלינסקי זצ"ל:

ברוסיה הקרה, במחנה העבודה בסיביר, היינו כמאה ועשרים בני ישיבות, כמעט לא עבר יום בלי שהנחנו תפילין. ומעניין, כשבאתי לראשונה לפני ה'חזון איש' זצ"ל וסיפרו לו שהייתי בסיביר, שאל איך הסתדרנו שם עם תפילין, התפעלתי, לא שאל אם הנחנו, אלא איך הצלחנו. הרי בהגיענו שרפו לעינינו את כל הספרים והתפילין. את התפילין שלי הברחתי בכיס, ועוד זוג תפילין ניצל. מובן שלא עבר יום בלי שלוש תפילות, בדרך לעבודת הכפייה ובמהלכה. והצלחנו להשיג כמה דפי גמרא. התנזרנו ממאכלי טריפה והשתדלנו ביותר לשמור שבת לקראת סוף המלחמה, כשהצבא הרוסי נשחק עד דק, גייסו את שומרי המחנה ושוחררנו למחצה, ריתקו אותנו לישושים אחרים בסיביר, ומצאנו שם יהודים נוספים שהוגלו מליטא. חלקם חילוניים וחלקם התיירו לעצמם שלא להקפיד על המצוות בתנאים הקשים ששררו שם, תנאי מחסור ומצוק, רעב ורדיפות דת. אנו, בני הישיבות, חרפנו נפשנו. התפללנו במחתרת, למדנו בצוותא, אף אספנו את ילדי הפליטים והיהודים המקומיים ללמדם תורה ותפילה. פעילותינו לא נעלמה מעיני הבולשת. הוזהרנו ואף נעצרנו, אבל מדרכנו לא סטינו.

איך הסתכלו עלינו היהודים האחרים, הגולים שלא הקפידו על קלה כחמורה, שאפילו ביום הכיפורים פחדו להצטרף לתפילה מיראת עינה הפקוחה וידה הארוכה של הבולשת? צעקו שאנו משחקים באש. מתגרים ברשעים שהשעה משחקת להם, ועלולים לשלם ביוקר... עם סיום המלחמה נאותה ברית המועצות להחזיר לפולין את כל הפליטים והאסירים אזרחי פולין שברחו לרוסיה בפרוץ המלחמה. היתה זו הזדמנות פז להיחלץ מגן העדן הסובייטי רודף היהדות ומכה הרעב, מפחד שלטון העריצות והדיכוי ומאמת הבולשת והמעצרים. כל היהודים שנעצרו בליטא ונשלחו לסיביר, הודיעו שהם פליטים מפולניה שנהרו לליטא החופשית בראשית המלחמה, ונעצרו בה עם ההשתלטות הקומוניסטית. אבל הגולשות לא האמינו להצהרות. מבחינתם כולם אזרחי ליטא שהיתה עתה חלק מברית המועצות. רק בני הישיבות יכלו להוכיח שאינם אזרחי רוסיה. שהרי דבוקים הם במצוות דתם, מתפללים ולומדים תורה. אם כן ודאי שהתחנכו בפולניה בחינוך דתי ונאסרו ונשלחו לרוסיה. ואכן הם הוחזרו לפולין, והמשיכו משם אל המערב החופשי, ומשם לארץ ישראל או לארה"ב; ואילו אותם אלו שהזניחו את שמירת המצוות, לא יכלו להוכיח שהינם אזרחי פולניה, ונכלאו בגיהנום השלג בלא יכולת להיחלץ. מסך הברזל הורד עליהם והותרם בשיממון רוחני ונפשי. ואני נזכרתי בשעיר המשתלח -

"שני שעירי יום הכיפורים מצוותם שיהיו שווים במראם ובקומה ובדמים, ולקחתם כאחד". מטילים את הגורל, לזה קושרים חוט שני בין קרניו, ולרעהו בצווארו. 'מסכן שכמותו', חושב השעיר קשור הקרניים. הביאו את השעיר השני לכהן הגדול, שחטו וקיבל דמו במזרק, והכניסו לבית קודשי הקודשים להזותו לפני הכפורת. "ודאי", כתב הרמח"ל "שהיה נחשב לעילוי גדול של אותם הדברים שהיו עולים על גבי המזבת, כיון שהיו נקברים לפני השכינה". וידועים דברי המדרש, שהפר שנבחר להימסר לעובדי ה'בעל' (ע"ז) בא בקובלנה מדוע חברו "עלה לחלק הא-ל ושם הא-ל יתקדש עליו" - אבל מה חשב השעיר קשור הקרניים: 'אח, אשרי! הוא נשחט ואני חי!'. ומה היה הסוף -

שהריצוהו בחום היום במדבר שנים-עשר מילין, כארבעה-עשר וחצי קילומטרים, ואז העלוהו לראש הצוק ודחפוהו, ולא הגיע לחצי ההר עד שנעשה איברים איברים... אמור מעתה, מי מהם שפר חלקו!?

ובזוהר הקדוש מובא שהשעיר לעזאזל היה חלקו של הסיטרא אחרא. וזה אופייני כל-כך לדרכה ופתויה השקריים של הסיטרא אחרא, לומר לאדם שאם יבחר בה - יצליח וינצל; ואילו אם יבחר להיות שער לד' - הוא מקריב את עצמו וזה סופו... ודוד המלך ע"ה העיד שלפעמים אכן נבוכים בזה: "כי קינאתי בהוללים, שלום רשעים אראה. בעמל אנוש אינמו", קינאתי בעושרם הרב ובכך שאינם עמלים לפרנסתם. "ועם אדם לא ינוגעו", אינם חולים וגוועים כשאר בני אדם. "יצא מחלב עינימו", עיניהם בולטות מרוב שומן. "עברו משכיות לבב", יש להם יותר ממה שיחלו ואיחלו לעצמם. "רשעים...הישגו חיל", מבלים בשלווה ומצליחים. איך יובן? "ואחשבה לדעת זאת", אני מתייגע להבין ואיני מצליח; "עד אבוא אל מקדשי א-ל", כשהעפלתי למבט הרוחני והאמת, "אבינה לאחריתי... בחלקות תשית למו", דרכם חלקה וסלולה - אך "היפלתם למשואות", בסוף תבוא עליהם שואה. אם בעולם הזה ואם לעולם הבא. ברוך שלא שם חלקנו כהם, וגורלנו ככל המונם!

מאורה של הפרשה

"לכפר על בני ישראל... אחת בשנה"

"בכל עת יהיו בגדיך לבנים", הורה שלמה המלך. פרש רש"י: 'נשמתי טהורה ונקיה'. כזו היתה מלכתחילה: "נשמה שנתת בי טהורה היא", וגדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת' - אלא מאי, הכתמנו את נשמתנו. אחת בשנה מזכירים אנו לעצמנו שאין זה מצבנו האמת: "שחורה אני ונאווה כאוהלי קדר... אל תראני שאני שחרחרת, ששזפתני השמש!".

ודרשו במדרש: "שחורה אני" במעשי, "ונאווה" במעשה אבותי. שורש האבות ומידותיהם נטועים בנו, ומכוחם נשוב לעצמיותנו! "כאוהלי קדר", מה אוהלי קדר נראים מבחוץ כעורים ושחורים - ומשובצים מבפנים אבנים טובות, אף אנו כן. העברות חיזוניות גרידא, והשורש נפלא: 'הקב"ה לבם של ישראל'.

הלאה: "כיריעות שלמה", מה יריעה זו מתלכלכת ומתכבסת ומתלכלכת ומתכבסת, כך ישראל, אף על פי שמתלכלכים בעוונות כל ימות השנה, יום הכפורים בא ומכפר עליהם. שגאמר: "כי ביום הזה יכפר עליכם". "אל תראוני שאני שחרחרת, ששזפתני השמש" -

אמר רבי יצחק: מעשה באשה שהיתה לה שפחה כושית. ירדה השפחה למלאת מים מן המעיין ואמרה לחברתה: 'מחר אדוני מגרש את אשתו ונושאני לאשה'. שאלה החברה: 'למה?'. אמרה: 'כי ראה ידי אשתו מפוחמות'. שחורות מפיח הקדירה. אמרה החברה: 'שוטה שבעולם, ישמענו אזוניך מה שפך מדבר! מה אם אשתו היא חביבה עליו ביותר, את אומרת שבשביל שראה את ידיה מפוחמות שעה אחת רוצה לגרשה; את, שכולך מפוחמת ושחורה ממעי אמך כל ימך, על אחת כמה!'. השפחה טיפשה; אבל האישה האהובה, תמרה ותרחץ ידיה! זה יום הכפורים שלנו. אין אנו מחקים מלאכים ביום הכפורים, שכן 'חביבים ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת!'

בכל השנה איננו אנו עצמנו, מחקים אנו את השפחה הכושית ביום הכפורים זוקפים אנו קומתנו, נזכרים בעבר, לפני שהסתאבבו בחטא, ויודעים שכך עלינו להמשיך. שבכל עת יהיו בגדינו לבנים!

נקודה למחשבה

המאכלות האסורים מטמטמים את הלב ומטמאים את הנפש. אמרו בזוהר הקדוש: אמר רבי יוסי: "כל עמל האדם - לפיהו". מקרא זה מדבר על העת בה דנים את האדם בעולם הבא. ועיקר הדין והסבל שם, הוא מה שנוקמים ממנו "לפיהו", שלא שמר עצמו מלאכול דברים אסורים, וטימא נפשו. ופירש 'כף החיים': "אך את זה לא תאכלו" -

אך' בא למעט, 'אות' בא לרבות. המיעוט והריבוי באו סמוכים זה לזה לומר, שהנזהר במאכלות אסורים אינו חייב להסתגף ולמעט מהנאותו, משום שלכל דבר יש תחליפים נאותים ואפשר להתענג במאכלים כשרים. כמאמר חז"ל: 'אסרתי לך דם - התרתי כבד, שכולו דם. אסרתי לך חזיר - התרתי לך דג שיבוטא' שטעמו זהה. ומי השבוט

ברכת שבת שלום!
עריכה: משפחת שמעיה
לע"נ אבינו הר"ר אילן סבב בן סניורה ז"ל
להקדשות ולתרומות 054-8403899

נא לשמור על קדושת הגיליון. אסור לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה.
הצלחה ברו"ג: נעה שלוב"ב. יוסף ואודליה לוי ובי"ב. משי' רענן. משי' נדף. זיוה הנון: אורית יהודית בת מרים דבורה פנינה יוסף בן מרים דבורה פנינה פרידה בת שונמית. רחל בת פרוחה. מיכל בת מרים דבורה פנינה ליע' ע שמואל אייזנברג זצ"ל. הגר"ע יוסף בן גוריה זצ"ל. אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל. אליהו ז"ל בן אסנת תחי' נגה' בן עיניה ז"ל. מרדכי בן ביסקה ז"ל. יוסף בן רחל ז"ל. דניאל בן אסתר ז"ל. משה בן דניאל ז"ל. ששון בן מסעודה ז"ל

מלאכת בורר - המשך

⊗ איסור בורר נאמר באופן שמוציא חפץ מתוך תערובת. אך אם אינו מוציא דבר, אלא רק מזיז את התערובת ממקום למקום, והכל נשאר מעורב כבתחילה, זה מותר. ⊗ אם נפל לתוך הסלט גרעין של לימון, אסור להזיז את הגרעין לפינה מרוחקת, כיון שהגרעין אינו מעורב בכל הקערה, וכאשר מזיז אותו, הרי בורר אותו ממקומו. ⊗ קערה שבה שני מיני אוכלים מעורבים, מותר להכניס את היד לתוך הקערה, ולברור בתוכה את מה שברצונם לאכול לאלתר, ובלבד שלא יוציא לחוץ את מה שאינו רוצה לאכול.

הוא הדין במזוודה שמעורבים בה בגדים וחפצים, אם הוא צריך לאחד החפצים המעורבים, כגון גרביים, מותר לו להזיז את תכולת המזוודה הנה והנה, עד שימצא את הגרביים, מאחר שאינו מוציא את מה שאינו צריך.

⊗ מותר לחפש את הכרטיס הנחוץ לו מתוך כרטיס, ומותר גם להחזיר כרטיס שהוצא מן הכרטיס למקומו. אך אם לאחר השימוש יש בידו כמה כרטיסים בחבילה אחת, אסור להחזיר כל כרטיס למקומו.

⊗ קערה שבה פירות שונים מעורבים, אסור למיין ולהוציא מתוך התערובת חלק מהפירות שבביל האחרים. הפתרון לכך הוא שייקח מן הבא לידו (כלומר הבולט בסל) בלי ברירה, וכשייקח יסתכל לבחור את המין הטוב.

⊗ אין איסור בורר במין אחד אשר שווים בשמם ובטעמם, אך אם מפרידם משום שרוצה לכבד בהם את אורחיו, ומתבייש להגישם כשמעורבים בהם פירות קטנים וכדומה, יש ברירה. לכן צריך לקחת את הפירות הגדולים מתוך הקטנים ולא להיפך. וגם צריך שיעשה כן סמוך להגשתם.

⊗ מותר לברור פסולת כאשר מוציא עמה קצת מן האוכל, ולכן מותר יהיה להוציא גרעיני לימון שנפלו לסלט, ובלבד שיוצא עם מעט מן הסלט, בכמות של כף מכובדת. אבל לא יועיל אם יוציא רק מעט מן המעט, כגון קובית סלט אחת או שניים, שאז אין זה נקרא תערובת.

(אור ההלכה)

לקנות מצווה בלירה

איסור 'בל תלין' הוא דבר שכל אחד מאתנו עלול להיכשל בו. למשל: אדם שנזקק לתיקון בביתו והזמין בעל מלאכה, כגון אינסטלטור או נגר, לעשות את התיקון, ואינו משלם לו את שכר עבודתו עד הבוקר - עבר על הלא. מה אם בעל המלאכה אומר לו: "לא בוער לי, אני מוחל לך, אתה יכול לשלם לי עוד שבוע, עוד חודש"? - ובכן, במקרה כזה באמת לא עוברים על 'לא תלין', אך לא מקיימים את מצוות "ביומו תיתן שכרו!" (כמובן אם התכוון לכך). אדם הולך לספר, מסתפר, ובסיום התספורת משלם לו שלושים שקלים. בתשלום זה קיים המסתפר מצוות עשה של "ביומו תיתן שכרו". כלום דבר קטן הוא בעיניכם? מצוות עשה דאורייתא! צריך לכוון, חבל להפסיד. סיפר אברך ששימש בקודש אצל **האדמו"ר מביאלה זצ"ל** בירושלים. הוא היה מספר את הרבי מצת לעת. פעם, לפני שהתחיל לספר אותו, אמר לו הרבי: "שלמה חיים, אני אתן לך לירה". הלה נבהל: "אני לא ספר, חלילה לי לקחת תשלום מהרבי על התספורת". "מה אכפת לך? קח לירה", התעקש הרבי, והלה נבוך: "אני אקח מהרבי כסף?!" "תראה", הסביר הרבי, "אני מסתפר לכבוד שבת, ואם תיקח ממני כסף, אפילו לירה אחת בלבד, אקיים בזה מצוה נוספת - מצוות עשה דאורייתא של 'ביומו תיתן שכרו'. למה תגרע ממני מצוה? אנה, קח את הלירה ואזכה במצוה".

(יחיראב)

תחשוב רגע אחד כמה חשוב אתה!

מדוע לאותו חטא - מביא הנשיא קרבן שמן וגדול; הכהן הגדול והסנהדרין מביאים פר; ואילו פשוטי העם מביאים שעירה או כבשה בת שנתה?! משום שאין להשוות את התביעה מהכהן, הסנהדרין והנשיא - לתביעה מהמון העם. כיוצא בזה, היהודי נענש אף על התדרדרות קלה, והגוי (גר תושב, שקיבל על עצמו שבע מצוות בני נח), מקבל שכר אף על התעלות מועטת. וציוו חז"ל וכך נפסק להלכה: 'לעולם יראה אדם עצמו כאלו חצוי חייב וחצוי זכאי. עשה מצוה אחת - אשריו, שהכריע עצמו לכף זכות. עבר עברה אחת - אוי לו, שהכריע את עצמו לכף חובה, שנאמר: 'וחוטא אחד יאבד טובה הרבה', שבביל חטא יחידי שחטא אובדות ממנו טובות הרבה'. רבי אליעזר ברבי יעקב אומר: 'העולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו. עשה מצוה אחת - אשריו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות (!), עבר עברה אחת - אוי לו, שהכריע עצמו ואת כל העולם לכף חובה'!

(והגדת)

פעם אחת בשנה

אמר ה'חתי"ם **סופר זצ"ל**: יש יום כיפור אחד כל שנה ב-' בתשרי, אבל ישנו דבר נוסף שהוא בבחינת "יום כיפור" - מתת צדיקים, שאף היא מכפרת. בפסוק זה אפוא מונחת בקשה, שיום כיפור יהיה רק פעם בשנה, ולא יצטרכו להגיע לצוד ימי כיפור - מתת צדיקים חלילה.

(יחיראב)

מצוות תוכחה

אומר בעל **'ההפלאה'** בספרו 'פנים יפות': תוכחתך תתקבל על לב חברך, רק אם בשעת התוכחה כוונתך ורצונך יהיו למענו - להצילו מן החטא. אולם אם תוכיח את חברך לתועלת עצמך, שלא יבואו אליך משמים בתביעה מדוע ראית את חברך חוטא ולא הוכחת אותו - תוכחה כזו לא תתקבל על לב חברך. התורה מלמדת אותנו זאת בלשון הכתוב: "ולא תישא עליו חטא" - תוכיחו כדי שעליו לא יהיה חטא. כלומר, להצילו מחטא, ולא כדי להציל את עצמך. כך חברך ירגיש שהנך מתכוון לטובתו ורוצה בהצלחתו, ויתקבלו דבריך. **רבי שרגא גרוסברד ז"ל** סיפר: נוסע הייתי מדי פעם עם **מן הרב שך זצ"ל** לאספות של 'החינוך העצמאי'. באחת הנסיעות שאלתי את נהג המונית: "האם אתה נוסע במונית בשבת?" הרב שך שמע את השאלה ונזעק: "יהודי שואלים כאלו שאלות?! מה אתה שואל כאלה שאלות?!" לימים סיפר לי הנהג: "אתה זוכר שנסענו פעם ביחד, והרב שך צעק, למה שואלים אותי כזו שאלה? ובכן, אומר לך את האמת, הייתי מחלל שבת, אבל כשראיתי איך הרב שך התרגז, הגערה עשתה עלי רושם עז עד שהפסקתי לנסוע בשבת". המשך הרב גרוסברד וסיפר: פעם אחרת שנסענו במונית, הבחנתי כי הנהג הוא אדם מהסוג ששייך לדבר אתו, וחשדתי בו שהוא מחלל שבת. מה אומר לו, שלא ייסע בשבת? שמא הוא יתמה: חשוד אני בעיניך? איך אתה מדבר אלי! הקב"ה נתן לי שכל ואמרתי לו: "יש לי בקשה ממך. נראה לי כי עליך לדאוג לכך שכל הנהגים בתחנה ישתבו בשבת (כמותך). זכותך לומר להם את המשמעות של חילול שבת, תסביר להם את חומרת הדבר". כאשר אני אומר לו שסיביר להם, מובן מאליי שהוא בסדר, רק שעליו להסביר להם... "הוכח", ואיך תוכיח? "את עמיתך". לשון רבים. אמור לו שיוכיח את האחרים... כמי שאומר לו: 'אתה בסדר, רק תדאג שגם חבריך יהיו כמותך'...

(יחיראב)

למה הדבר דומה?

מעשה בשני חברים שהיו מסורים ונאמנים בלב ונפש. פעם העלילו בני בלייעל על אחד מהם עלילת שווא, ובעטיה הוא הועמד לדין ונידון למוות. החבר הנאמן לא חסך כל מאמץ, עמל וטרח, ועשה את כל אשר בידו להציל את חברו, אך כל מאמציו למגינת לב, עלו בתוהו. כשהגיעה שעת האפס, וכבר עמדו להעלות את הנידון אל הגרדום, לא יכול עוד החבר לעצור את רוחו. הוא רץ אל מקום הגרדום כשהוא זועק בשארית כוחותיו: "צרחו! אל תהרגו אדם נקי וחסד מפשע! הריני מודה ומתוודה שאני הוא הפושע! אל תשפכו דם נקי! העלוני תחתיו על הגרדום!". משראה הנידון כי חברו מוסר את נפשו בעדו, לא יכול היה גם הוא לעצור ברחו, ולמרות שעד כה לא חדל מלהכחיש את אשמתו, נענה עתה וצעק בקול גדול: "אל תאמינו לו! הוא אומר כך במתכוון כדי להציל אותי! אולם לאמתו של דבר אני הוא האשם! אני ולא הוא!". מיד התחוללה במקום מהומה גדולה, וכמובן שפסק הדין לא הוצא אל הפועל. עד מהרה הגיעו הדברים עד לפני המלך. הוא ציווה להביא מיד את שני החברים לפניו, וביקש מהם שיספרו לו את האמת לאמתה בנוגע למאורע, בהבטיחו להם כי ישחררם מכל עונש. החברים סיפרו למלך כי חברים הם בלב ונפש, וביקשו כל אחד להציל בחייו את ח"י חברו, אף כי אליבא דאמת שניהם חפים מפשע. הדברים נגעו עד עומק לבו של המלך והוא קרא בהתלהבות: "במטותא מכם, הביאוני נא בברית ידידותכם! עז רצוני להיות שלישי בחבורתכם!..."

זהו שאמר הכתוב: "ואהבת לרעך כמוך" - אם תאהב את רעך כפי שאתה אוהב את עצמך - "אני ד", כביכול, אני מצטרף לחבורתא קדישא שלכם...

(להתענג)

לתפוס יהלומים

מנן החפץ חיים' זצ"ל היה אומר:

מי נחשב ל'סוחר טוב' בגשמיות?

מי שמצליח לקחת את הסמרטוטים - או כל דבר זול אחר - ולעשות מהם עסק ריווחי.

סיפר הרב ראובן קרלינשטיין:

חלפתי פעם בדרכי ליד חנות פרחים, ראיתי שם קוצים שאינם שווים פרוטה. בעל החנות לקח את הקוצים, צבע אותם במעט צבע, ואחר כך שילבם עם הפרחים, הניחם בעציץ, והנה משהו נפלא, זר יפה ונאה.

חלף שם אדם והתעניין: "אדוני המוכר, כמה זה עולה?"

"חמשים שקל"

זה חמשים שקל? הרי קודם לכן הקוצים שבעציץ לא היו שווים חצי פרוטה!

אמת, אבל מאחר שלקח קצת צבע, ועוד משהו נוסף - הכל השתבח ונהיה בעל ערך.

האיש שילם וקנה, המוכר הרוויח את כספו.

זה נקרא סוחר טוב.

מי הוא סוחר לא טוב?

הוא שיש לו בחנותו סחורה מיוחדת ויקרה, טובה מאוד, אבל בחנותו שורר בלגן מוחלט. אחד מחפש חולצה - מושיט יד וסוחר מכנסיים... כולם בורחים לו מהחנות. אי אפשר כך לרכוש סחורה.

ככן שהסחורה טובה, אבל המוכר מפסידה לעצמו בידיים. סוחר שלימזל.

אמר ה'חפץ חיים' כי כך הוא גם ברוחניות:

סוחר טוב, כל דבר מצוה הוא מייקר, משבחו ומשפחו ועושה ממנו נצח נצחים.

נורא נוראות!

יודע מהי 'ברכת המזון', ברכה ותפילה, אמן יהא שמיה רבא - כל אלו הם אוצרות, שומר עליהם ומייקר אותם, מניח את ראשו ולבו במצווה, ועושה מהם נצח נצחים.

אך סוחר לא טוב מקיים את המצוות ללא טעם וריח. ברכת המזון - בזיון, ממש בושה וחרפה.

בשמים לועגים לו - הלזאת יקרא ברכה?

בלי ראש ובלי לב.

הוא הסוחר הלא טוב -

יש סביבו אוצרות והוא מבזבזם ומאבדם!

ננצל אפוא את האוצרות שבידינו, וד' יהיה בעזרנו. (יחזיראובן)

לפני שאנחנו משתוקקים לחיים ללא קשיים, עלינו לזכור: עצי אלונים מתחזקים ברוח, ויהלומים נוצרים תחת לחץ גבוה.

"ולא תהא צרה ויגון ביום מנוחתנו"

מבקשים אנו בברכת המזון בשבת "ולא תהא צרה ויגון ביום מנוחתנו" -

לכאורה נוסח זה יכול להיות פתחון פה לרעה.

שכן אנו מדגישים שלא תהא צרה ויגון ביום מנוחתנו, ואילו את ימות החול איננו כוללים בבקשתנו זו -

תמוה לבקש בנוסח כזה.

אולם, מדברי ה"אור החיים" הקדוש שכל ימות השבוע מתברכים ומתקיימים מכח השבת האחרונה, הדבר מובן.

אנו מבקשים שביום השבת נחוש עונג ושמחה אמיתית, ושלא תופרע אצלנו מנוחת השבת מתוך איזון צרה או יגון, ואז ממילא מובטחים אנו בברכה לימות השבוע ואין צורך בבקשה מיוחדת.

שכן, אם השבת עוברת מתוך שמחה ועונג אמיתי בטוח הוא שכמו כן יעבור עלינו השבוע שלאחריה.

"קדושים תהיו"

מהי העבודה האמתית והשלמה ביותר?

להתבודד בתוך חברת בני-אדם, לצום תוך כדי אכילה, ולהסתגף בגלגול שלג אגב שכיבה מתחת לשמיכה חמה...

רבי שלום שבדרון זצ"ל היה מספר:

בירושלים של הימים ההם, ימי מלחמת העולם הראשונה, אנשים מתו מרעב באותם ימים התרחש סיפור שכל ירושלים רעשה סביבו.

ליהודי פלוני היה בביתו מטבע זהב - 'נפוליאון'. בכזה סכום יכלו לעשות הרבה מאד בימים ההם.

הוא הניח את המטבע מעל הארון בבית, וידע תמיד, שברוך ד', יש לו מטבע לעת צרה, שמחה וששון.

הילד הקטן ראה מדי פעם שאבא מטפס על הארון. עניין גם אותו לדעת מה יש שם... פעם, כאשר אבא לא היה בבית, הוא טיפס וראה שם מטבע.

מטבע! אפשר הרי לקנות בו חתיכת עוגה או ממתק נחשק להחיות את הנפש.

טיפס ולקח את מטבע הזהב, ורץ לקיוסק לקנות.

בדרך פגש אותו יהודי וראה שיש לו בידו מטבע זהב.

"יינגלע, ילדון, לאן אתה הולך?" התעניין היהודי.

"אני הולך לקיוסק לקנות עוגה", סיפר הילד.

חשב היהודי 'כאן בירושלים משתולל הרעב, וילד מסתובב ברחוב עם מטבע זהב?!' החליף עם הילד את המטבע, נתן לו מטבע נחושת פשוטה, ואת הנפוליון שלשל לכיסו.

הילד נכנס לקיוסק וקנה עוגה במטבע.

יום-יומיים אחר כך טיפס אביו לראות את האוצר - והנה האוצר איננו!

עשה סקנדל גדול, מי גנב את האוצר. אמר הילדון: "אני לקחתי".

"ומה עשית עם הכסף?"

"קניתי עוגה".

רץ לקיוסק והתחנן לפני המוכר: "תרחם עלי, תחזיר את המטבע שהילד נתן לך".

ענה לו המוכר בתדהמה: "אני לא יודע על מה אתה מדבר".

"מה זאת אומרת אתה לא יודע? הרי הילד אומר שהוא נתן לך את המטבע!"

"באמת הילד היה אצלי, נתן מטבע וקנה עוגה, אבל זו היתה מטבע של נחושת".

האבא מתחיל לצעוק: "רימית את הילד, תרחם עלי תחזיר את הגניבה!"

והמוכר בשלו: "הוא נתן לי מטבע נחושת!"

"איך יכול להיות, הרי על הארון היתה מטבע זהב", טען האב.

"אני לא יודע מה היה על הארון, הילד נתן לי מטבע נחושת!"

הלכו לרב.

הרב שמע את הסיפור, והכריע: "המוכר מחויב להישבע שלא לקח את מטבע הזהב. המוכר, שהיה יהודי תמים, אמר: 'רבי, אינני נשבע אפילו בשבועת אמת. ואם משום כך אצטרך לשלם - אשלם, אבל מאיפה יהיה לי מטבע זהב?'"

בכל מקרה נהיה רעש גדול, הכל דיברו כי בעל הקיוסק גנב, אין בכך ספקות, הרי הילד מודה שלקח מטבע. כיצד יש למוכר פנים לומר שהילד הביא מטבע נחושת!

הקונים נמנעו מלדרוך בחנותו, היו לו ביזיונות, ובנוסף היה עליו להשיג כסף בשווי המטבע. בלית ברירה מכר את ביתו והשיב את המטבע היקרה לבעליה...

המלחמה הסתיימה, חלפו הימים, ורווחה באה לעולם.

היהודי שנטל את המטבע מהילד הרגיש כי עליו לחזור בתשובה. הלך לאבא של הילדון והתוודה: "ראיתי שהילד שלך מסתובב בשנות רעב עם מטבע זהב, החלפתי אותו. כעת אני מחזיר לך, לקיים 'השיב את הגזילה'..."

האב נבהל: "אתה מחזיר לי, יופי! אבל המוכר הפסיד את פרנסתו, ונקרא ברחוב 'גנב'!"

אמר אז אחד מגדולי הדור:

כאשר שלושתם באים לעולם האמת, ודנים אותם: אבי הבן, המוכר שחשדו בו, והגנב, מה דינם?

המוכר - מיד לגן עדן, איזו שאלה, כולו ביזיונות. "אשרי מי שחושדים בו אין בו". לא עוד שלא רצה להישבע אפילו שבועת אמת, ספג כאלו ביזיונות - כפרת עוונות.

האבא - מה כבר אפשר להאשים אותו? הבן מספר לו שלקח את המטבע וקנה עוגה, מה פתאום יעלה על דעתו שהמטבע הוחלפה בדרך?!

הגנב האמתי - הוא ומשפחתו רעבו ללחם, והוא חשב לעצמו שייקח ואחר כך יחזיר. הוא כמעט מת מרעב ופה מסתובב ילד עם מטבע זהב. עוגה אפשר לקנות גם במטבע פשוטה. יענישו אותו, אבל לא בעונש מאד חמור.

את מי כן ידונו? אתם יודעים את מי?

את כל אלו שריכלו... אותם ידונו בחומרה רבה!

מה אתם מתערבים?!

יש כאן מבוי סתום, ויש מצוה לדון זכות, הייתם חוסכים את כל הצער לכל הצדדים! וכי תשאלו: מה הם היו צריכים לחשוב - שהוא לא גנב? ושכולם בסדר, רק שמישהו שלישי התערב? כן, "בצדק תשפוט עמיתך", "הי דן את כל האדם לכף זכות".

נו רבותי, כך, יש מעשיות למאות ואולי אפילו לאלפים, שאחרי כן מגלים את הכף זכות. מי שדן את חברו לזכות - אמרו חז"ל - משמים ידונו אותו לזכות.

ד' יעזרנו וישיענו וידון אותנו לזכות.

הפתגם השבון

החיים הם לא הנתנה שהסערה תעבור, אלא היכולת לרקוד בה.

אנשיל ראה את צערו של הרב והבין שהרב חושד בו, ולפיכך גמלה ההחלטה בלבו להודות בגנבה.

"אמנם נכון. אני גנבתי את הכסף. אשיב לרב חצי מהסכום כי אין לי כעת את הכל, ובעזרת ד' בעוד חודש אשלח לרב את שאר הכסף..."

הרב לא האמין למשמע אוזניו. מחד שמח שמחה גדולה שנמצאה הגניבה, אך מאידך כאב לו כי משרתו הנאמן עשה כן.

ללא אומר ודברים לקח רבי צבי הירש את הכסף ושב לביתו.

ואכן לאחר חודש ימים שלח אנשיל את מחצית הסכום הנותר.

עברו מספר חודשים והנה לפתע נשמעו דפיקות בדלת ומעבר לדלת נראו שני שוטרים אשר ביקשו לשוחח עם הרב. אחד השוטרים שאל "האם נגנב לכם לפני מספר חודשים סכום כסף גדול?"

הרב השיב בחיוב, והשוטר המשיך: "גנבו מכם פמוטים אשר הכילו סכום כסף גדול..."

כששמע הרב את הדבר קפא על מקומו, מיד נזכר הוא שאמנם הניח את כסף הפיקודן באותם הפמוטים.

השוטרים הביאו לרב את הכסף והוא הודה להם על פעולתם.

כעת הבין רבי צבי הירש כי חשדו באנשיל היה חשד שווא. הוא מיהר לחנותו של אנשיל, אך התברר כי הלה מכר את חנותו ועזב את המקום.

לאחר חיפושים רבים איתר את מקום מגוריו.

כאשר ראה אנשיל את הרב עמד מכסאו לכבודו.

הרב פרץ בבכי מר, "מה עשית לי, אנשיל יקירי? מדוע אמרת שאתה הגנב ומחמת כך מכרת את החנות והדירה???"

אנשיל, שכבוד חכמים היה נר לרגליו, השיב בכניעה:

"כבוד הרב, כאשר באת אלי וראית את צערך, רציתי לעזור, אך ידעתי שלא תיקח ממני בתור מתנה, לכן אמרתי שאני גנבתי את הכסף."

כששמע הרב את דבריו חבקו ונשקו וברכו "יהי רצון שלא יפסק ממך ומזרעך ומזרע זרעך עושר רב עד ביאת המשיח".

ברכתו של הרב עשתה פירות, ונעשה אותו אנשיל למיליארדר הגדול - "רוטשילד" שמו. שעד היום הוא זרעו, וזרע זרעו התברכו בעושר רב.

רב צבי הירש הרוביץ הלוי ז"ל איש צדיק היה, ושמו נודע בשערים. היה לו גמ"ח, ואנשים רבים שחששו על כספם ופחדו להשאירו בביתם מחשש הגנבים, היו מפקידים אותו בידיו.

יום אחד בא עשיר ובידו סכום גדול של כסף אותו רצה להפקיד אצל הרב, ובתנאי שלא ישתמשו בכסף, מאחר והיה זה סכום גדול. חיפש הרב מקום מסתור להטמין את הכסף כדי לשומרו, ומצא את פנים-הפמוטים כמקום ראוי לכך. הטמין את הכסף, ושכח ממנו.

לאחר זמן רב הגיע העשיר וביקש בחזרה את כספו. זכר הרב שהעשיר הפקיד אצלו סכום יפה והתנה עמו לא להשתמש בכסף, חיפש וחיפש היכן נמצא הצרור ולא מצא.

אמר לו הרב "תשוב לכאן בעוד יומיים ואעשה בבית חיפוש נוסף".

הרב והרבנית החלו בחיפושים בכל זווית ופינה בבית, אך החיפושים עלו בתוהו. בצער רב אמר רבי צבי הירש לעשיר כי הכסף לא נמצא. אך את הכסף הרב חייב היה להשיב, והרב לא ידע למי לפנות לעזרה. בבית הרב שימש משרת יהודי בשם אנשיל, אשר היה איש נאמן ושרתם בנאמנות. מיום שהעשיר הפקיד את כספו אצל הרב, אנשיל עזב את בית הרב ופתח חנות.

בלב הרבנית קיננה מחשבה 'הרי אנשיל הוא היחיד שהיה בביתנו, ומה עוד, שפתאום פתח הוא חנות! מנין לו הכסף הרב הדרוש לכך? והרי יודעת אני שלא היה לו סכום כזה... בדיוק כעת הוא פתח חנות?' שאלות אלו נקרו במוחה, ובלבה עלה חשד רציני שוודאי וללא ספק הגנב הוא אנשיל המשרת.

כששב הרב לביתו מהלימוד שטחה הרבנית את לבה וחשדותיה, כי נראה לה מעל כל ספק כי הגנב הוא משרתנו לשעבר אנשיל. הרב תחילה התנגד נמרצות לזה. "חס ושלום שנחשוד בכשרים. הרי אנשיל היה משרת נאמן ולא יתכן לומר עליו כזאת", אמר לה. אך מחמת הפצחותיה הוכרח הרב ללכת לתלמידו ומשרתו הנאמן ושטח בפניו את הבעיה הגדולה על הכסף שנעלם. "שהעשיר עומד בתוקף שאחזיר לו את כספו ואינני יודע מה לעשות!" אמר לו הרב.

הכנס - אבי העברות

בין המידות שיש לשוב עליהן בתשובה, מונה הרמב"ם את הכנס ראשון, ומכנה אותו בשם "עוון".

ויש להבין, אמנם 'הכנס מדה רעה היא עד למאד, וראוי לאדם שיתרחק ממנה עד הקצה האחר, וילמד עצמו שלא לכעוס ואפילו על דבר שראוי לכעוס עליו'. אבל היכן מצינו שהוא עוון, שהתורה אסרה אותו?!

ובכן, לשיטת הרמב"ם, הוא הלא: "לא תקלל חרש". מדוע אסרה התורה לקלל חרש, הרי הוא איננו שומע, לא יפגע ולא יקפיד?!

אבל הוא גופא מוכיח זאת. כי מדוע יקללו אם ממילא חרש הוא ואיננו שומע? - אלא לשכך זעמו וכעסו. ועל כך הקפידה תורה, שלא לתפעל רגשי כעס!

ואמרו 'שכל הכועס כאילו עובד עבודה זרה', ונאמר: 'מה עובד עבודה זרה (כפרתו) במיתה, אף המתפעל כעס - במיתה!'

ואמרה התורה: "כי יכה איש את עבדו או את אמתו (הכנעניים) בשבט ומת תחת ידו, נקום ינקם. אך אם יום או יומיים יעמוד לא יקום, כי כספו הוא" - זאת אומרת, אם אדון מכה את עבדו, ועבדו מת בעת ההכאה - עונשו של האדון מוות.

אך אם העבד לא מת בעת ההכאה, אלא רק לאחר זמן - אין נוקמים באדון, "כי כספו הוא", הוא איבד את ממונו במוות.

נשאל: הלא אם משיהו אחר היכה את העבד, והעבד מת כעבור כמה ימים כתוצאה מהמכות, חייב המכה, ואילו האדון פטור "כי כספו הוא".

אם כן, יהיה האדון פטור גם אם מת תחת ידו בעת ההכאה!

אלא, כתב ספר 'החינוך': "רצה האל-ל לעקור מתוך אומתו הקדושה רוע הלב והאכזריות הגדולה. ועל כן ציוותה התורה שכל מי שיגבר עליו כעס גדול כל כך שיכה הכאת מוות את עבדו שהוא בביתו ואין לו מושיע - שיומת העושה זה.

אף על פי שהעבד הוא קניין כספו, ואיבד את ממונו במוות, אף על פי כן ייהרג - אחר שהגביר כעסו כל כך. ודין כשר וראוי הוא, ומשפטי ד' אמת צדקו יחדיו".

ואמרו שכל הכועס אפילו שכונה אינה חשובה כנגדו, וידוע שעוונותיו מרובים מזכותיו.

ואליהו הנביא אמר לרב יהודה: 'לא תכעס, ולא תחטא, שמתוך הכעס אתה בא לידי חטא'.

ואמרו: 'כל הכועס, כל מיני גיהנם שולטין בו'. ופרש המאירי: 'שהוא פתח ושוורש לכל עברות שבעולם!'.

מ"ח קנייני התורה | משל האבות

מתרחק מן הכבוד

לכיבוד בסנדקאות היה **הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל** מסרב, כאשר התברר לו כי יש סב או קרוב חשוב אחר, שרצוי לתת לו סנדקאות כשהיו מזמינים מונית עבורו היה מתנגד - 'מה זה אכפת לי אם עוד חמישים נוסעים יהיו אתי...?'. בתור לאוטובוס היה נותן לתלמידיו לעלות לפניו והיה לא פעם גם משלם עבורם.

תלמיד שבא להתקבל לישיבה, פגש ברבי חיים. רבי חיים שלחו אל חמיו, ראש הישיבה ונשא את מזוודותיו של התלמיד במעלה המדרגות. כשיצא התלמיד מראש הישיבה והודיע בשמחה כי התקבל, הרים רבי חיים שוב את מזוודותיו והלך עמו להראות לו את חדרו. בדרך שאלו הבחור מה תפקידו בישיבה, "אני השמש", השיבו רבי חיים.

מעולם לא נטל גדולה לעצמו ולא ראה במעלותיו את זכייתו האישית.

פעמים רבות דיבר על כך, שגדלותו של האדם באה מכוח הציבור - אם הציבור מאמין בו, הוא גדל מתוך אותה אמונה.

רבי חיים מיעט להחשיב את השפעתן של שיחותיו על הציבור.

כאשר היו אומרים לו כי השיחה שאמר היתה טובה, היה משיב: 'אתה רק רוצה ליהנות אותי'. צריך היה לעמול קשות, כדי לשכנעו שלשיחותיו יש השפעה כלשהי על הציבור.

לפני ההדפסה טען, שאיש לא יחפוץ בספרים הללו. כשיצאו ספרי שיחותיו לאור ונחטפו תוך ימים קצרים, היה הדבר לפלא בעיניו.